

PRÁVNICKÉ PROFESE

Dokud lidská společnost nerozlišuje mezi právem a bezprávím, nepotřebuje právníky. S rozvojem civilizace a kultury však narůstala složitost vzájemných mezilidských vztahů a rozvíjelo se právo jako samostatný systém. Z toho vzešla nutnost znalosti kvanta právních norem a to vyvolalo potřebu vzniku zvláštních povolání s profesionálně zaměřenými jedinci na oblast práva. [Právníká profese se vyvinula v antickém Římě.](#)

Pro výkon právnických profesí je zapotřebí mít speciální znalosti a dovednosti (znalost systémových vztahů mezi normami, obsahu normy a dovednost ji použít v praxi, znalost interpretačních postupů...) i osobnostní předpoklady (schopnost přesně a jednoznačně formulovat myšlenky, profesionální morálka bez afektu, vyvinutá představitivost, paměť, sebeovládání, ostrá pozorovací schopnost...).

Právníckými profesemi myslíme takové profese, u nichž je pro aplikaci práva vyžadována odborná právní kvalifikace. Tradičně mezi ně patří profese advokáta, notáře, exekutora, soudce (probráno dříve) a státního zástupce.

Právník

Je to jen obecné označení člověka, který získal vysokoškolské vzdělání ve studijním oboru právo, a to buď studiem na vysoké škole v tuzemsku, nebo v zahraničí, a který využívá své dosažené vědomosti v praxi ve svém povolání, bez ohledu na to, o jaké povolání jde. Nejde tedy o konkrétní profesi, není to druh podnikání, který by byl upraven určitým právním předpisem. Tato osoba může vykonávat všelijaká zaměstnání spojená s právní činností. Nemůže však svým jménem podnikat poskytováním právních služeb. K tomu musí vykonávat jednu z následujících právních profesí, k jejímuž výkonu musí splnit další náležitosti a být povinně členem samosprávy těchto profesí.

Advokát

Jde o osobu kvalifikovanou v oboru práva, která je v rámci své činnosti oprávněna poskytovat právní služby realizované zásadně za úplat. Základním předpokladem pro výkon advokacie je vznik smluvního vztahu mezi advokátem a klientem. Advokát ač nezávislý, je při výkonu své činnosti vázán příkazy svého klienta, které uskutečňuje v mezích daných právními předpisy. Základní právní úpravou pro výkon advokacie je [Zákon č. 85/1996 Sb. o advokacii](#), kterým také došlo ke sjednocení poskytování právních služeb (předtím zde existovali advokáti a komerční právníci). Aktuální právní úprava advokacie je přizpůsobena mezinárodním úmluvám, zj. zásadám [Charty základních principů evropské advokacie](#) a také řadě směrnic EU.

Poskytování právních služeb advokáty je jednou z forem výdělečného podnikání, a to podle zákona o advokacii, nikoli podle živnostenského zákona.

Poskytováním právních služeb se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplat. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu, je-li vykonávána advokátem. Právní služby mohou poskytovat jen advokáti a pouze způsobem stanoveným v zákoně (některé právní služby mohou poskytovat také notáři a exekutoři).

Podmínkou pro výkon advokacie je zejména složení advokátní zkoušky, absolvování tříleté právní praxe (například jako advokátní koncipient) a zápis do seznamu advokátů, který vede Česká advokátní komora.

Dohled nad dodržováním povinností advokátů provádí [Česká advokátní komora](#) (ČAK) jako stavovská organizace všech advokátů v ČR. Členství v ní je pro advokáty povinné. Komora vykonává advokátskou zájmovou samosprávu jako právnická osoba se sídlem v Praze a s pobočkou v Brně. Pobočka zajišťuje působnost Komory pro evropské advokáty a advokáty se sídlem krajských soudů v Brně a Ostravě. Komora je vybavena přísně vymezenou pravomocí s tím, že její závazná rozhodnutí jsou přezkoumatelná soudem ve správním soudnictví. Komora vykonává veřejnou správu na úseku advokacie, zajišťuje jednotný režim poskytování právních služeb a dohled nad jejich kvalitou.

Advokátní koncipient:

Na profesi advokáta se zatím připravuje. Advokátní koncipient je právník, který je v pracovním poměru u advokáta a který se v rámci právní praxe připravuje na výkon advokacie. Je zapsán v seznamu advokátních koncipientů, který vede ČAK, povinně se účastní školení pořádaných ČAK a pod dohledem svého zaměstnavatele (advokáta školitele) se připravuje na složení zkoušek. Advokátní koncipient tedy nevykonává advokacii; právní služby poskytuje na základě pověření, které mu uděluje jeho „školitel“ (advokát).

Je dobré poznamenat, že v civilním řízení může být člověk zastupován (nebo se vůbec nemusí nechat zastupovat) kýmkoliv, kdo je plně svéprávný (nemusí to tedy být advokát). V trestním řízení může být člověk zastupován (obhajován) pouze advokátem. Nelze ale, aby člověk, který není advokát, zastupoval někoho u civilního soudu za peníze, protože pak by to bylo nedovolené podnikání (sankce pro toho kdo zastupuje, nikoliv pro toho, kdo je zastupován).

Lze jen doporučit, aby člověk, který potřebuje právní pomoc (nejen zastupování u soudu, ale právní rady, apod.) vyhledal nejlépe pomoc advokáta, protože tento (kromě toho, že by měl být více znalý práva než nějaký laik) je ze zákona pojištěný z odpovědnosti za škodu a pokud by poradil špatně, máte jistotu, že vám bude škoda uhrazena z jeho pojistky.

Notář

Notář je fyzickou osobou pověřenou státem, aby vedl notářský úřad. Notářským úřadem se rozumí soubor pravomocí k notářské a další činnosti stanovené zákonem, trvale spojený s místem výkonu této činnosti.

Profesní samospráva notářů je vykonávána [Notářskou komorou České Republiky](#) se sídlem v Praze. Komora je právnickou osobou. Její příjmy tvoří příspěvky notářských komor, dary a jiné příjmy. Vyhlašuje konkurzy na uvolněné notářské úřady.

Ministr spravedlnosti po vyjádření Notářské komory notářský úřad zřizuje a ruší. Notářský úřad je určen jménem a příjmením notáře v rámci okresního soudu. Sídlo notářského úřadu je určeno sídlem okresního soudu, v jehož obvodu byl zřízen. Počet notářských úřadů v obvodu každého soudu je určen ministrem, jejich počet je tedy přesně dán a nemůže jich tedy být více. Na notáře se tedy vztahuje tzv. [numerus clausus](#). Ve svém sídle zřídí notář pro výkon činnosti notáře notářskou kancelář, zapsanou v evidenci notářů vedeném příslušnou notářskou komorou.

Notář vykonává některé státem garantované činnosti, zejména sepisování veřejných listin, ověřování listin a podpisů nebo přijímání úschov. Výsledky činnosti notáře jsou nadány veřejnou vírou, tj. předpokladem pravdivosti a zákonnosti (kvalifikovaná forma zachycení

určitých právních úkonů či skutečností omezuje možnost zpochybnění jejich zákonnosti nebo pravdivosti).

Tradiční **notářskou činností** rozumíme:

A) sepisování veřejných listin o právních úkonech

- notář vlastně reprezentuje stát tím, že dodává určitému úkonu veřejný charakter = notářský zápis je [veřejnou listinou](#)
- pro některé úkony je zákonem výslovně stanovena forma notářského zápisu
- notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je titulem pro výkon rozhodnutí (exekuci), pokud obsahuje závazek a jsou v něm označeny osoba oprávněná a povinná, dále právní důvod, předmět a doba plnění a souhlas osoby povinné k výkonu tohoto zápisu

B) osvědčování právně významných skutečností a prohlášení:

- **vidimace** – shoda opisu, kopie s listinou, bez ověření pravdivosti skutečností tvrzených v listině, připojená ověřovací doložka (nikoliv listina) je veřejnou listinou
- **legalizace** – pravost vlastnoručního podpisu bez odpovědnosti za obsah listiny, ověřovací doložka je na předložené listině nebo listině pevně s ní spojené, legalizaci lze odmítnout, pokud není předložena nebo přeložena do jazyka, který notář ovládá
- o tom, že byla předložena listina a kdy se tak stalo
- o protestech směnek a jiných listin, které je třeba předložit k uplatnění práva
- o průběhu valných hromad a schůzí právnických osob
- o tom, že je někdo naživu
- o jiných skutkových dějích a stavu věcí
- o prohlášení
- výstupů z informačního systému veřejné správy

(pozn. vidimaci a legalizaci lze též získat na [Czech POINTu](#) a legalizaci může provádět také advokát)

C) přijímání listin do úschovy

D) přijímání peněz a listin do úschovy za účelem jejich vydání dalším osobám

Vykonává i další činnosti, například jako [soudní komisař](#) v dědickém řízení. Notář může v rámci výkonu svého úřadu rovněž poskytovat právní služby, ale vždy pouze v omezeném rozsahu.

Notářem může být jmenován občan ČR, který má plnou způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, VŠ právnické vzdělání získané v ČR, pětiletá notářská praxe (praxe notářského kandidáta a notářského koncipienta), složení notářské zkoušky (lze ji skládat po 3 letech praxe)

Může též zaměstnávat **notářské koncipienty** (fungují obdobně jako advokátní koncipienti) i **notářské kandidáty** (ten má již složenou notářskou zkoušku).

Exekutor

Civilní proces v sobě zahrnuje řízení nalézací a vykonávací. Účelem řízení nalézacího je autoritativní zjištění, že určité právo existuje, řízení vykonávací má za cíl toto právo vynutit. České právo zakládá pravomoc vynucovat autoritativně přiznána plnění jak soudům, tak i soudním exekutorům.

Exekutor je tedy státem pověřen, aby vykonával exekuce. Je na něj přenesena část pravomocí ze soudu, je nezávislý a nestranný, vykonává činnost za úplatu a má postavení veřejného činitele. Stejně jako u notářů i exekutorů platí numerus clausus exekutorských úřadů, které jsou zřizovány ministerstvem spravedlnosti.

Vykonává nejčastěji soudní rozhodnutí (někdy též [rozhodčí nález](#)), kdy dlužník nesplnil včas to, co už mu soud uložil - včas neuhradil dluh. Exekuci může provést srážkami ze mzdy, příkazem z účtu u peněžního ústavu, prodejem movitých věcí i nemovitostí, prodejem podniku, vyklizením prostor, odebráním věci a podobně.

Exekutor může také zaměstnávat exekutorské koncipienty i exekutorské kandidáty, pro které platí to samé, co u notářských koncipientů a kandidátů. Dále zaměstnává [exekutorské vykonavatele](#).

Soudní exekutor musí mít znalosti právní problematiky, rozhoduje o průběhu exekuce, nese za tento průběh odpovědnost, zákon mu svěřuje široké pravomoci k zajištění úspěšného provedení exekuce a výkonu další činnosti. Z hlediska ekonomicky právního pohledu je soudní exekutor (stejně jako advokát a notář) v postavení podnikatele.

Exekutorem může být jmenován pouze občan ČR, plně svéprávný, který získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu právo a právní věda, dalšími předpoklady - vykonání min. tříleté exekutorské praxe, bezúhonnost a složení exekutorské zkoušky. Také exekutoři musí být povinně členy jejich samosprávné [Exekutorské komory](#).

Státní zástupce

Právník, který je zařazen k určitému [státnímu zastupitelství](#) a který vykonává jeho úkoly. Jedná se o orgán moci výkonné, jeho hlavním posláním je podávání veřejné žaloby v trestním řízení. Je zástupcem státu v trestních věcech. Státní zástupce se dříve nazýval prokurátor a podobné označení má tato profese stále i v jiných zemích. Státní zastupitelství je tvořeno soustavou státních úřadů, která kopíruje soustavu obecných soudů (okresní, krajské, vrchní, nejvyšší).

Zásadní uplatnění má státní zástupce tedy v oblasti trestního řízení, upozorňuje na nezákonnost, stíhá trestné činy, podává obžalobu jménem státu a u soudu zastupuje stát (nikdo jiný než státní zástupce nemůže podávat v trestní věci žalobu). Účastní se ale i jiných než jen trestních řízení – chrání např. osoby, které mohou být pro svou fyzickou či psychickou nezpůsobilost ohroženy na svých právech.

Státní zástupci jsou do své funkce jmenováni ministrem spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce na neomezenou časovou dobu.

Státním zástupcem může být jmenován pouze občan ČR, bezúhonný, který dosáhl věku min. 25 let, absolvoval magisterský studijní program v oblasti práva na VŠ v ČR, složil závěrečnou zkoušku a jeho morální vlastnosti dávají záruku řádného výkonu jeho funkce.

Funkce automaticky zaniká uplynutím kalendářního roku, v němž dosáhl věku 70 let. Ohledně nezávislosti a nestrannosti platí pro státní zástupce obdobná pravidla a zásady jako u soudců.

Vysokoškolské právnické tituly

Někdy není úplně jasno, k čemu který titul člověka opravňuje a jak jej získat, tedy co znamená, když o sobě někdo tvrdí, že je právník a má následující tituly?

Bc. – není právník, pouze má vzdělání v určité oblasti práva

Mgr. – plnohodnotné právnické vzdělání, může vykonávat všechny právnické profese, nicméně tento titul musí získat studiem v pětiletém programu Právo a právní věda na jedné z těchto 4 fakult v ČR: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci a Právnická fakulta Západočeské univerzity v Plzni.

Řada soukromých vysokých škol také nabízí různá studia práva, ale pouze z těchto 4 fakult je člověk oprávněn dělat advokáta, notáře, soudce či exekutora.

JUDr. – není k němu třeba další studium, jen složení rigorózní zkoušky. K výkonu právnické profese není potřeba.

Lidé se často domnívají, že advokát musí mít titul JUDr., což ale není pravda. Jedná se pouze o akademický titul, který nositele neopravňuje k ničemu dalšímu, k čemu už jej opravňuje titul Mgr. Za složení advokátní zkoušky se titul JUDr. neuděluje.